

22-23.04.2024

<https://phoenixpublication.uz/>

**KORXONANING RESURS SALOHİYATINI SAMARALI BOSHQARISHNING
O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI**

Xayitov Sherbek Naimovich

Dotsent, BuxMTI

Alimova Dildora Damirovna

Tayanch doktoranti, BuxMTI, email: dildora.alimova.2017@mail.ru

**ОСОБЕННОСТИ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ РЕСУРСНЫМ
ПОТЕНЦИАЛОМ ПРЕДПРИЯТИЯ**

Хайитов Шербек Наимович

Доцент, БухИТИ

Алимова Дилдора Дамировна

Докторант, БухИТИ, email: dildora.alimova.2017@mail.ru

**SPECIFIC CHARACTERISTICS OF EFFECTIVE MANAGEMENT OF THE
RESOURCE AUTHORITY OF THE ENTERPRISE**

Xayitov Sherbek Naimovich

Dotsent, BukharaETI

Alimova Dildora Damirovna

Foundation doctoral student, BukharaETI

Korxonaning tashqi barqarorligi iqtisodiy muhitning barqarorligi bilan belgilanadi. Ichki barqarorlik kompaniya faoliyatini boshqarish darajasiga bog'liq. Korxonaning ichki muhitdan barqaror rivojlanishi nuqtai nazaridan, bizning fikrimizcha, moliyaviy-iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik kabi asosiy komponentlar katta qiziqish uyg'otadi.

Korxonaning resurs salohiyatidan foydalanish samaradorligini baholash resurslarning har bir turini bir-biriga nisbatan iqtisodiy natija sifatida ta'sirini aniqlash bilan bosqichma-bosqich o'rganishni o'z ichiga olishi kerak. Resurs salohiyatidan foydalanishni har tomonlama baholashning umumiy natijasini shakllantirish imkonini beradigan natijalarni yanada integratsiyalashgan holda har bir resurslar to'plami uchun tahliliy baholash ko'rsatkichlari tizimini aniqlash kerak. [1]. Korxonaning resurs salohiyati, bir tomondan, umuman korxonalar resurslarining o'zaro ta'siri natijasi bo'lgan aniq iqtisodiy kategoriya sifatida qaralsa, ikkinchi tomondan, korxonaning iqtisodiy asosi, mavjud resurslar va ularning zahiralari aks ettiruvchi, ma'lum sharoitlarda foydalanish mumkin bo'lgan ko'rsatkichlar tizimi bilan tavsiflanadi [2]. Korxonaning resurs salohiyatini boshqarishni baholash har tomonlama bo'lishi kerak, ya'ni uni kompleks iqtisodiy tahlil natijalarini

22-23.04.2024

<https://phoenixpublication.uz/>

tizimlashtirish sifatida olish mumkin. [3]. Bunday baholash tizimlilik tamoyiliga asoslangan kompaniya resurslaridan foydalanish bo'yicha umumlashtirilgan xulosalarni o'z ichiga olishi kerak. Baholash jarayoni ham ma'lum bir ketma-ketlikda o'tishi va aniq tashkil etishni talab qilishi kerak [4]. Shu sababli, bunday baholash resurs potensialining qanday ishlashini, belgilangan maqsadlarga erishilganligini, boshqaruvdagi o'zgarishlar va takomillashtirishlarning kompaniya resurslaridan to'liq foydalanishga va uni boshqarish samaradorligiga qanday ta'sir qilishini aniqlashga imkon beradi [5].

Korxonaning resurs salohiyatini boshqarishni baholashning asosiy maqsadi korxonaning barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun boshqaruv qarorlarini qabul qilishda zarur bo'lgan ma'lum bir taxminiy qiymatni aniqlashdir. [6]. Xorijiy amaliyotlar orasida kompaniya salohiyatining raqobatbardoshligini baholash uchun turli yondashuv va usullar faol qo'llaniladi. [7].

Shunday qilib, resurs potensialini baholashning kompleks shakli bilan korxonaning barcha resurslari tekshiriladi, ular yagona ko'rsatkichga birlashtiriladi. [8]. Ko'rsatkichlarni birlashtirishning asosiy usullari ekspert va reyting hisoblanadi. Bosqichma-bosqich baholashdan foydalangan holda, e'tibor ko'pincha korxonaning asosiy vazifalarini hal qilish qobiliyatini belgilaydigan asosiy mezonlarga qaratiladi. [9]. Korxonalarning resurs salohiyatini rivojlantirishning tarkibiy qismi nafaqat uning darajasini mutlaq oshirish, balki resurs salohiyatining sifat xususiyatlarini hisobga olgan holda undan samarali foydalanishni ta'minlashdir. [10].

Miqdoriy tavsiflar alohida resurslar va umumiy resurs potensialining takror ishlab chiqarish hajmi va tezligini baholash uchun mo'ljallangan va sifat ko'rsatkichlari, o'z navbatida, resurslardan foydalanish samaradorligini aniqlash uchun asosdir. [11].

Korxonaning resurs salohiyatining miqdoriy va sifat xususiyatlaridan foydalanish quyidagilarga imkon beradi:

- resurs salohiyati rivojlanishining dastlabki darajasini tahlil qilish;
- korxonalar resurslari o'rtasidagi nomutanosiblikni aniqlash;
- resurslarni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini aniqlash;

• kompaniya faoliyatining erishilgan darajasi va rivojlanish yo'nalishlaridan kelib chiqib, maqbul ishlab chiqarish, ijtimoiy va iqtisodiy yuklarni aniqlash [12]. Resurs salohiyatini samarali boshqarishning o'ziga xos xususiyati, birinchi navbatda, korxonalar resurslaridan foydalanish samaradorligini baholashdir, bunda korxonalar faoliyatining foydali natijasi ushbu foydali natijani olish xarajatlari bilan taqqoslanadi. [13]. Foydali natija iqtisodiy, korxonalar foydasi shaklida va ijtimoiy bo'lishi mumkin bo'lgan, inson uchun yaxshiroq turmush darajasini shakllantirishni ta'minlaydigan ta'sir sifatida qaraladi. [14]. Bundan tashqari, resurslar potensialini boshqarish samaradorligini baholash kompaniya resurslaridan to'liqroq va oqilona foydalanishni ta'minlash uchun zarurdir. [15]. Shunday qilib, korxonaning resurslar potensialini boshqarish samaradorligini tavsiflovchi asosiy ko'rsatkichlar orasida quyidagilar ajralib turadi:

22-23.04.2024

<https://phoenixpublication.uz/>

- baholash ob'ektlar va mehnat vositalarining salohiyat imkoniyatlarini, texnik va texnologik resurslarni tahlil qilishni o'z ichiga olgan korxonalar moddiy resurslari;
- mablag' tahlili ko'rsatkichlari moliyaviy, ko'rsatkichlari rentabellik, likvidlik va to'lov qobiliyati;
- baholash axborot tizimlarining texnik ta'minoti tahlilini va xodimlarni qo'llab-quvvatlash tahlilini va ularning axborot tizimlari sohasidagi malaka darajasini o'z ichiga olgan axborot resurslari.

Moddiy resurslardan foydalanish samaradorligini baholashning asosiy ko'rsatkichlarini ko'rib chiqaylik. Ushbu blokda quyidagilarni tahlil qilish kerak: ishlab chiqarish hajmi, tarkibi va sur'atlari, ishlab chiqarish fondlari, mavjud uskunalarning parki va undan foydalanish darajasi, ishlab chiqarishning joylashuvi va infratuzilmaning mavjudligi, ishlab chiqarish ekologiyasi, sotish holati [16].

Demak, resurs salohiyati xo'jalik yurituvchi sub'ektning umumiy iqtisodiy salohiyatining asosi bo'lib, uning imkoniyatlarini aks ettiradi. [17]. Korxonaning resurs salohiyatining holati maksimal foyda olish va korxonalar raqobatbardoshligining yuqori darajasiga erishish uchun zarur shartdir. Shu bilan birga, u hozirgi vaqtda mavjud bo'lgan resurslarning miqdori va sifati bilan emas, balki ularning optimal nisbati, ularning hajmi va tarkibining hal qilinayotgan vazifalar ehtiyojlariga muvofiqligi bilan ham belgilanadi. Aslida, to'g'ri tuzilgan resurslarni boshqarish sxemasi ishlab chiqarilgan mahsulot yoki ko'rsatilayotgan xizmatlarning doimiy yuqori sifatini ta'minlaydi, moliyaviy xarajatlarni qo'shimcha optimallashtirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Сущность и структура экономического потенциала предприятия. Экономика и правительство. 2018. № 4. С. 22-25.
2. Сердак С. Э. Принципы эффективного управления ресурсами хозяйствующих субъектов. Академическое обозрение. 2008. №2. С. 83-88
3. Мягких И.М. Анализ и оценка использования ресурсного потенциала в системе потребительской кооперации Актуальные проблемы экономики. 2009. №1(91). С. 136-142.
4. Шаманская О.И. Современные подходы к оценке эффективности управления ресурсным потенциалом предприятия. Эффективная экономика. 2013. №3
5. Василик Н.М. Оценка эффективности управления ресурсным потенциалом предприятия. Экономический анализ. 2018. Т. 28. № 3. С. 154-161.
6. Karomatovna M. J. WAYS TO INCREASE THE INVESTMENT POTENTIAL OF THE REGION IN MODERN CONDITIONS //Journal of Advanced Scientific Research (ISSN: 0976-9595). – 2023. – Т. 3. – №. 2. View of WAYS TO INCREASE THE

22-23.04.2024

<https://phoenixpublication.uz/>

INVESTMENT POTENTIAL OF THE REGION IN MODERN CONDITIONS
(sciencesage.info)

7. Musayeva J. K. O 'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA AKTIVLARNI BOSHQARISHNING O 'RNI VA ROLI //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2023. – T. 3. – №. 4. – С. 554-564.

8. Karomatovna M. J. IMPACT OF ENTERPRISE ASSET MANAGEMENT ON THE PROCESSES OF GLOBALIZATION IN THE ECONOMY OF UZBEKISTAN //British View. – 2023. – T. 8. – №. 5. View of IMPACT OF ENTERPRISE ASSET MANAGEMENT ON THE PROCESSES OF GLOBALIZATION IN THE ECONOMY OF UZBEKISTAN | British View

9. Musaeva J. K., Khalilova M. A. FEATURES OF INVESTMENT PROCESSES OF THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF UZBEKISTAN IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION //Academia Science Repository. – 2023. – T. 4. – №. 04. – С. 618-628. <https://wos.academiascience.org/index.php/wos/article/view/3763/3615> DOI: <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/BGTE7>

10. Мусаева Ж. К. ОЦЕНКА ОСНОВНОГО КАПИТАЛА ПРЕДПРИЯТИЙ И ОСНОВНЫЕ ПУТИ ИХ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ //Журнал Инновации в Экономике. – 2022. – Т. 5. – №. 3.

11. Karomatovna M. J. MAIN DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF LIGHT INDUSTRY ENTERPRISES IN UZBEKISTAN IN THE CONDITIONS OF ECONOMIC GLOBALIZATION //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. – 2021. – T. 9. – №. 12. – С. 1434-1441.

12. Musaeva J. K., Elmurodov S. S., Yuldasheva S. N. ROLE OF CURRENCY RELATIONS IN THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF UZBEKISTAN //Бенефициар. – 2019. – №. 44. – С. 22-25.

13. Musaeva J. K., Elmurodov S. S., Yuldasheva S. N. ROLE OF CURRENCY RELATIONS IN THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF UZBEKISTAN //Бенефициар. – 2019. – №. 44. – С. 22-25.

14. Мусаева Ж. К. ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СТИМУЛИРОВАНИЕ КАЧЕСТВА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ //Интернаука. – 2018. – №. 22-1. – С. 63-65.

15. Мусаева Ж. К. РОЛЬ УПРАВЛЕНИЯ В РАЗВИТИИ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ОТНОШЕНИЙ //Инновационное развитие. – 2017. – №. 4. – С. 70-71.

16. Мусаева Ж. К. СТРАТЕГИЯ И ПОТЕНЦИАЛ РАЗВИТИЯ ПРОИЗВОДСТВА //Ученый XXI века. – 2017. – С. 80.

17. Артикова Д. М., Юлдашева С. Н., Мусаева Ж. К. Роль предпринимательства, управления в совершенствовании экономического механизма хозяйствования //Економіка і управління національним господарством. – 2013. – №. 9. – С. 65.